№ 144 ՇԱԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 10

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 10 № 144

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“.
կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տ է լ է ֆ օ ն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տ է լ է ֆ օ ն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մանջուրական բեմում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ղազախի գաւառից. Նամակ Աշտարակից. Նամակ Բանկից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Խօլերան Պարսկաստանում.

ՄԱՆՋՈՒՐԱԿԱՆ ԲԵՄՈՒՄ

—

Օգտվելով այն տեղեկութիւններից, որ տալիս է «Р. С.» լրագիրը, կարող ենք հաղորդել հետևեալ տեղեկութիւնները եապօնական զօրքի մասին Մանջուրիայի այն մասում, ուր նա մօտեցել է ռուսական բանակին։ Եապօնացիները իրանց պատերազմական գծի վրա, սկսած Գայչժօուից մինչև Սայմաձի, ունեն 8 կամ 9 դիվիզիա զօրք։ Եթէ ընդունենք նոյն իսկ 10 դիվիզիա իրանց պահեստավաշտերով և իւրաքանչիւրի մէջ 20,000 հոգի, կունենանք ընդամենը 200,000 հոգի զօրք։

Անպայման պարզված է, որ մինչև այժմ եապօնական յաղթութիւնները կատարվել են նրանց զօրքի մեծ քանակով և լարված գործունէութեամբ և ունեցել են նոյնպէս կորուստներ։ Տիւրէնչէնում եապօնացիները համէսս էին բերել չորս անգամ աւելի զօրք, քան ռուսները. Ցզինչժօուի մօտ Օկուն ունէր 45,000, իսկ ռուսները միայն 15,000 հոգի, Վաֆանգօուի մօտ եապօնացիների թիւը կրկնակի է եղել։

Որքան զօրք կարող է լինել գեներալ Կուրօպատկինի տրամադրութեան տակ։ Անկասկած՝ ճիշդ պատասխան տալ անկարելի է, սակայն պէտք է ենթադրել, որ պակաս չէ 130,000 հոգուց (արտասահմանեան թերթերը հաշվում են նոյն իսկ աւելի)։ Այդ զօրքը համեմատաբար նպաստաւոր պայմանների մէջ է գտնվում ներկայումս։ Արդարև, նա կենտրօնացած է, մինչդեռ եապօնացիների ուժերը ցրված են 150—200 վերստ տարածութիւն ունեցող մի գծի վրա։ Ռուսական զօրքի համար յենակէտներ կամ այնպիսի ամրութիւններում, ինչպէս են Դաշիչաօ, Խայչէն, Լաօեան և Մուկդէն քաղաքները։ Կայ երկաթուղի, որ հայթայթում է պաշարեղէն և պատերազմական մթերքներ և անցնում է մի հարուստ և բարգաւաճ երկրով։ Հեշտ է այդտեղ և հեծելազօրքի շարժումների համար, որովհետև երկիրը այդ մասում համեմատաբար աւելի հարթ և տափարակ է։

Եապօնացիները ունեն անվիճելի առաւելութիւն թնդանօթների քանակի կողմից, բայց յարմարութիւններ չունեն առատ պահով պատսպարաններ գտնել այն դէպքում, եթէ հանդիպեն ձախորդութիւնների և ստիպված լինեն յետ նահանջելու։ Օկուի զօրքը փոքր ի շատէ մօտ է ծովին, իսկ Կուրօկիի զօրքը արդէն բաւական հեռացել է և յետ նահանջման միջոցում պէտք է անկարելի դժուարութիւններ աչքի առաջ ունենայ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՂԱԶԱԽԻ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Բաղանիս, յունիսի 25-ին

Մեր գաւառում հունձը սկսվել է. Թուրքերը «փէշխորթ» են կասել և արդէն ծախում են նոր գարի և ցորեն, առաջինի պուդը 40, իսկ երկրորդինը—80 կոպէկ։ Այս գները շուտով կիջնեն։ Այս տարի արտերը թէ քանակութեամբ և թէ որակութեամբ իրանց նմանը չեն ունեցել։ Առատութեան պատճառը վերագրում են հողի մշակմանը։ Թուրքերը շատ անհոգ կերպով էին վերաբերվում հողին, և եթէ սրանց հողը հայերի հողի նման լինէր—քաղցած կը մեռնէին. բայց վերջին տարիներս Թուրքերի մէջ կենդանութիւն է երևում, աշխատում են և որքան իրանց ուժերը ներում են, գործ են դնում հողը պարարտացնել։ Ղազախի գաւառում շատ ժամանակից ի վեր գոյութիւն ունի նոր ձևի գութանը, բայց շատ սահմանափակ թւով և համարեա անգործադրելի. 1900—1 թուականներից սկսած հայ գիւղերում սկսեց տարածվել նոր ձևի գութան, իսկ հետևեալ 2—3 թուականներում Թուրք գիւղերում մեծ արագութեամբ և քանակութեամբ. Թուրքերին աւելի ձեռնտու է գութանով վարել, որովհետև նրանց վարելահողերը հարթ են և առանց քարի և տակինների։ Թուրք գիւղերում տարածվում են նաև երկրագործական այլ մեքենաներ, օրինակ հնձի—18 հատ։

Մասնագէտ անձանց ասելով, Ղազախի գաւառը Կովկասի և Ռուսաստանի ամենապտղատու գաւառների հետ կարող է մրցել, բայց մինչև հիմա Թուրքերը ոչ միայն չեն արտահանել ցորեն, գարի, կորեկ, այլ և շատ անգամ օտար գաւառներից են գնել։

Ղազախի գաւառը հարուստ է ընդարձակ անտառներով, արօտատեղիներով. իւրաքանչիւր տարի 100,000 սաժէն փայտ է փտում, ոչ արքունի գանձարանն է օգտվում և ոչ աղքատ գիւղացին։ Չեն օգտվում հայերը նաև արօտատեղիներից. անսանձապահութիւնից բոլորովին սառել են. իսկ Թուրքերը պարապում են և սրանց ապրուստի առաջին աղբիւրն է կազմում. կայ Թուրք, որ ունի 1—8 հազար ոչխար, 1—50 կով, բայց ստացած արդիւնքը այն չէ, ինչ որ լինելու էր. բոլորովին նահապետական ձևով են մշակում, անհագին ժամանակ են կորցնում և շատ աշխատանք։

Պատերազմը գիւղացիների մէջ հետաքրքրութիւն է զարթեցրել, շատերի թանգագին սրբտերն են այնտեղ, աշխատում են ամեն կերպ տեղեկութիւններ իմանալ, առասպելներ են պատմում, լուր—ուղտ դարձնում. հայ գիւղերը այս կողմից բազդաւոր են Թուրքերից. եթէ ոչ ամեն գիւղում, գոնէ մեծ գիւղերում լրագիրներ կարելի է կարդալ, իսկ Թուրք գիւղերում ոչ մի տեղ չը պատահեցի. սրանց մօլլաները շատ տգէտ են և ոչ մի հարցով չեն հետաքրքրվում և նոյն իսկ ընդհանուր զարգացողութեամբ գիւղացիներից բարձր չեն, իսկ մի քանի կրթված երիտասարդների մէջ կենդանութիւն չէ երևում։

«Շարքի-Ռուսի» յարգելի խմբագիրը եթէ մի քանի օրինակներ ձրի ուղարկէր մեր գաւառը, մեծ բարիք արած կը լինէր և նրանց բարոյապէս կամաչացնէր։

Տ. Տէր-Մելիքսեդէկեան

ՆԱՄԱԿ ԱՇՏԱՐԱԿԻՑ

—

Յունիսի 20-ին

Թարգմանչաց տօնի օրը—հինգշաբթի, յունիսի 20-ին, հայոց տառերի գիւտի 1500 ամեակը մեծ շուքով կատարվեց Օշական գիւղում, ուր հանգչում են Մեսրոպ Մաշտոցի տանջված նշխարները։ Գերեզմանի վրա կառուցված է իր անունով վիմատաշ և վայելուչ մի եկեղեցի, որը վերջնականապէս վերանորոգվեց ու վերաշինվեց 1880 թուականին, Գէորգ կաթողիկոսի օրով ու հրամանով։

Ամսիս 16-ին, չորեքշաբթի, երեկոյեան դէմ արդէն բաւական բազմութիւն էր հաւաքվել շրջակայ գիւղերից. եկել էին ճեմարանի սաները, էջմիածնի միաբանութիւնից մի քանի անդամներ և ուխտաւորներ։

Մի խումբ մարդկանց ձեռքով կանաչներով զարդարված էր տաճարի արևմտեան գարպասը. եկեղեցու արևմտեան լուսամուտում դրված էր Մաշտոցի մեծադիր նկարը։

Երեկոյեան ժամերգութիւնից և հսկումից յետոյ Արտակ վարդապետը տաճարի գաւթում, անհագին ուխտաւորների, առաջ բացատրեց տառերի գիւտի նշանակութիւնը։

Երեկոյեան գոյնզգոյն լապտերներից բաղկացած հրավառութիւն կար։ Եկեղեցու երկու կողմերում բացված էին սեղաններ։ Հիւրերը շարվեցին սեղանների կողմերում. ճառերի, աշուղների նուագածութեան ու ազգային երգերի բարոյական ներշնչումը բարձր էր և վսեմ։

Հետևեալ առաւօտեան, հինգշաբթի, ուխտաւորների նոր հոսանք սկսեց գալ Աշտարակից, Վաղարշապատից և շրջակայ գիւղերից։ Պատարագից յետոյ եկեղեցու հիւսիսային կողմում հոծ հանդիսականների ներկայութեամբ հոգեհանգիստ կատարվեց, որի ժամանակ ճեմարանի վեցերորդ դասարանի մի աշակերտ ճառ կարդաց։

Ապա ժողովուրդը դիմեց Քասախ գետի ափին ընկած անտառները, ուր բացվել էին երեք սեղաններ, մէկը վաղարշապատցի, աշտարակցի և օշականցի միացած, շուրջ չորս հարիւր երիտասարդների համար էր, միւսը մի այլ խմբի, իսկ երրորդն էլ ճեմարանի սաների և միաբանութեան։ Շատ ուրախ ժամանակ անցկացրին և անմոռանալի տպաւորութիւններով, յիշողութիւններով ու բարեմաղթութիւններով ցրվեց երեք գիւղերի միացած երիտասարդութիւնը։

Վ. Նահապետ

ՆԱՄԱԿ ԲԱՆԿԻՑ

—

(Բագուի նահանգ) յուլիսի 2-ին

Մարդկութեան սարսափելի թշնամու—խօլերայի մուտքը Պարսկաստանում այստեղ զօրեղ տպաւորութիւն թողեց։ Լրագիրների մէջ գրվեց, որ Բագուն է խօլերայի դուռը, սակայն մոռացված է ուշադրութիւն դարձնել և մի մեծ անկիւնի վրա, որը աւելի մօտ է Պարսկաստանին և աւելի շանսեր ունի ընդունելու այդ անողոք թշնամուն. դա է ձկնորսութեան բազմաթիւ պրօմիսլաներ պարունակող տարածութիւնը Կուր գետի վրա գետաբերանից սկսած և թէ ծովափնեայ տեղերը, մօտաւորապէս մինչև Լէնքօրանը։ Կուրի վրա սկսվում է առհասարակ ձկնորսութիւնը յուլիսի 1-ից և տևում է մինչև մայիսի 1—15. որտեղ մշակները գլխաւորապէս լինում են Պարսկաստանից եկած պարսիկները, որոնք ամեն տարի գալիս են յուլիսի 1-ի համար և ապա վերադառնում մայիսին, նորից յուլիսին գալու համար։ Շատ պրօմիսլաներում էլ (ծովի վրա) ամբողջ տարի գնում և գալիս են։ Նրանց թիւը, օրինակ, Փիթոյեանների և ընկ. ամե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԽՕԼԵՐԱՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

(Ականատեսի տպաւորութիւններից)

—

Խօլերան Պարսկաստանում, ահա այն սարսափելի աղէտը, որ ներկայումս մեծ իրարանցումն է ձգել ոչ միայն Պարսկաստանի, այլ և նրա հարևան Կովկասի ազգաբնակութեան մէջ, որ այդ անհաճելի հիւրին գրեթէ ամեն անգամ ընդունել է առաջին երկրից։

Վերջին օրերս Բագուից ստացած հեռագրական տեղեկութիւնները վերին աստիճանի անմխիթար գոյներով են նկարագրում Պարսկաստանի մայրաքաղաք Թէհրանի և նրա մօտ գտնվող մի քանի ամարանոցների խառն ազգաբնակութեան աննախանձելի վիճակը, որ գտնվելով առողջապահական շատ աննպաստ պայմանների մէջ, ըդալի քանակութեամբ ոտնհեր է տալիս խօլերային։ Պարսից կառավարութիւնը սկզբից և եթ չը կարողացաւ խեղդել խօլերան իր բնի մէջ, մինչդեռ այդ բանը շատ հնարաւոր էր վերոյիշեալ կառավարութեանը (Թէհրանի գրեթէ բոլոր բժիշկների և գիտակցող հասարակութեան կարծիքով), եթէ նա ժամանակին նախապատրաստական-նպատակայարմար միջոցների ձեռնարկած լինէր, որպիսին ներկայումս ձեռք է առել Կովկասը այն օրից ի վեր, երբ նրա ականջին հասել է խօլերայի ստացած սպառնական ծաւալը իր հարևան երկիր Պարսկաստանում։

Ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ ներկայումս խօլերան է Կովկասում կազմում հասարակական հետաքրքրութեան առանցքը, և բացի դրանից այն հաւաստի տեղեկութիւնները, որ ունի Կովկասի ազգաբնակութիւնը խօլերայի ընդունած չափերի մասին Պարսկաստանում, մենք աւելորդ չենք համարում մեր ստացած տպաւորութիւնները հաղորդել «Մշակ»-ի ընթերցողներին, որովհետև հինգ օր է միայն անցել այն օրից, երբ մենք թողնելով Թէհրանը մտել ենք Կովկաս։

Այս տարի խօլերան Թէհրանում տարածվեց նրա հարևան Ղում և Համադան քաղաքներից, որտեղ էլ իր ժամանակին տարածվել է Մեկկա գնացող և [illegible] վերադարձող մահմէտական ուխտաւորների շնորհիւ, որոնք գրեթէ ամեն անգամ են խօլերային համաճարակի Պարսկաստանում տարածվելու գլխաւոր հաղորդիչի դերը կատարել։ Մեր, ինչպէս և շատերի կարծիքով այդ հիւանդութիւնը երբէք չէր տարածվի Թէհրանում, եթէ պարսից կառավարութիւնը ժամանակին խելացի կազմակերպութեամբ կարանտիններ հաստատած լինէր այն գլխաւոր կայարաններում, որոնք միմեանց հետ կապում են վերոյիշեալ երեք քաղաքները։ Բայց կառավարութիւնը այդ միջոցին դիմեց միայն այն ժամանակ, երբ խօլերան արդէն մայրաքաղաքի դռների առաջ կանգնած էր և սկսել էր իր սովորական հունձը։

Տողերիս գրողը Թէհրանում եղել է մինչև յունիսի 24-ը, երբ խօլերան արդէն տարածվել էր այնտեղ և օրեկան ամենաշատը 100 զոհեր էր տանում։ Մինչև այդ օրը խօլերայից մեռնող ոչ մի դէպք չէր պատահել Թէհրանի մօտ գտնվող Վանակ, Զերկենդէ և Ղոլհակ ամարանոցներում, որովհետև մի քանի օր առաջ այդ ամարանոցներում եւրօպացի և հայ բժիշկները անհատական միջոցներ էին ձեռք առնում իրանց բժշկական հոգատարութեան յանձնված եւրօպացիների, հայերի և պարսիկների կեանքը խօլերայի սպառնացող վտանգներից ազատելու։

Երէկվայ այն հեռագիրը, իբր թէ յունիսի 25-ին Թէհրանից մօտ 3 վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող Զերկենդէ ամարանոցում մահացութեան 400—500 դէպքեր են պատահել, մեր կարծիքով չափազանցված է, որովհետև մինչև յունիսի 24-ը ոչ մի դէպք չէ պատահել վերոյիշեալ ամարանոցում և բացի դրանից յունիսի 26-ից մենք երկու նամակներ ենք ստացել Թէհրանից, որոնք ընդհակառակն հաղորդում են խօլերայի թուլանալու մասին։

Մեր այնտեղ եղած ժամանակը, այսինքն մինչև յունիսի 24-ը, խօլերան առատ հունձ էր անում միմիայն Թէհրանում, այն է օրեկան maximum 100 հոգի։ Վերջին օրը կտրել էին Թէհրանի և ամարանոցների մէջ եղած հաղորդակցութիւնը, որպէս զի քաղաքից համաճարակ հիւանդութիւնը չը տարածվի նոյնպէս և ամարանոցներում։ Մօտ երկու շաբաթ առաջ Թէհրանի բնակիչները գտնվելով Ղումից և Համադանից ստացած սարսափելի լուրերի տպաւորութեան ներքոյ, աշխատում էին որ առաջ քաշվել հարաւի ամառանոցները, յուսալով որ կարող են ազատվել խօլերայի անգութ ճիրաններից։ Քաղաքը գրեթէ բոլորովին դատարկվել էր բնակիչներից։ Պարսիկ և հայ առևտրականներից շատերը [illegible] փակել էին իրանց խանութները կամ յանձնել էրս իրանց գործակատարների խնամքին և հեռացել էին ամարանոցները։ Մայրաքաղաքում մնացած ազգաբնակութիւնը գրեթէ ենթարկված էր անտէրութեան։ Քաղաքում չէին նշանակված առողջապահիկ խմբեր, որ կարողանային պարսիկ մոլեռանդ ժողովրդին բացատրել նրա աննախանձելի դրութիւնը և համոզել նախազգուշական միջոցների

նայայտնի պրօմիսլաններում հազարների է հասնում. ի սրտէ ցանկալի է, որ լուրջ ուշադրութիւն դարձնեն նոր եկողների վրա և քանի շուտ է՝ առաջն առնեն։

Ամեն օր աչքներիս առաջ են Պարսկաստանից եկած համշարիների (այստեղ նրանց այդ անունն են տալիս) կեղտոտ դէմքերը, իրանց անբաժան կեղտոտ շորերով, որոնցից շատերը, չը նայելով որ Փիթոյեանների պէս ազնիւ մարդկանց ձեռքով կարգին վարձատրութիւն և կերակուր են ստանում, դարձեալ իրանց աւանդական սովորութեան համաձայն կեղտոտ են պահում իրանց և այն օրինաւոր բնակարանը, որ տուած է նրանց, մի մի աղբանոց է ներկայացնում, եթէ աւելին չասենք։ Եթէ հնարաւորութիւն կայ, ցանկալի կը լինէր, որ պարսկաստանցիներին այլ ևս չը վարձէին մինչև վտանգի անցնելը, որով թերևս ազատվէինք այս սոսկալի դժբաղդութիւնից։ Կուրի գետաբերանից սկսած և ապա ծովի ափերը մինչև Պարսկաստանի սահմանները, որը այնքան հեռու չէ (Բագուն մեզնից 8—10 ժամուց ճանապարհ է շոգենաւով) բնակեցրած է բացառապէս պարսիկներով. քրիստոնեաների % անշան է։

Պարսիկները կամայ և ակամայ յարաբերութիւն ունին Պարսկաստանի հետ, բոլորն էլ ապրում են վերին աստիճանի կեղտոտ և շատ էլ զարմանալի չէ, քանի որ սրանից մի քանի շաբաթ առաջ նոյն իսկ Բագւում չը տեսայ այն մաքրութիւնը, որը գէթ այսպիսի պարագաներում պիտի լինի։ Երևակայեցէք նաւահանգստում (Վելիճվի) շոգենաւը նստելու ժամանակ, ծովի ափին կուտակված էին անթիւ կեղտոտութիւններ, սատկած անասունների դիակներ և այլն. դեռ չեմ ասում, որ պարսիկները օր ցերեկով պզզած, նորից շարունակում էին կեղտոտութիւններ առաջացնել... Երբ Բագուն այդպէս տեսայ մի քանի շաբաթ առաջ, ի՞նչ է լինելու այնտեղից մինչև Պարսկաստանի սահմանները—Աստարա և Էնզելի։ Իմ հաւաքած տեղեկութիւններից երևում է, որ բոլոր կողմերն էլ սարսափելի կեղտոտութիւններ կան և վարակման աւելի մօտիկ դուռ աւելի հեռու պիտի որոնել, այն է դէպի Լէնքօրանը, Աստարա, Էնզելի և Սալեանը։ Նոյն իսկ այն բազմաթիւ շոգենաւերը, որոնք ամեն օր երթևեկում են, թէ ծովով և թէ Կուրով վերոյիշեալ քաղաքները՝ շատ հեռու են առողջապահական լաւ պայմաններից, (մանաւանդ պարսիկներին պատկանող շոգենաւերը)։

Այժմ դառնանք Փիթոյեանների գլխաւոր պրօմիսել-Բանկին. շնորհիւ նրա կառավարիչ Գէորգ Փիթոյեանի, որ մի սրտացաւ հայր է բոլոր ծառայողների. այստեղ ամեն բան կարգին է, մաքրութիւնը միշտ էլ պահպանվում է, որքան հնարաւոր է, սակայն ցանկալի էր, որ այժմս աւելի մեծ ուշադրութիւն դարձնվէր։ Այսպիսի պարագաներում լինելով՝ անհրաժեշտ է, որ բոլոր պրօմիսելների տէրերը միանային և միահամուռ ույժով դիմադրէին թշնամուն, քանի որ դեռ չը կայ և կարող է յանկարծակի երևալ։ Անհրաժեշտ է շտապ տարածել մեր կողմերում, որ մաքուր պահեն ամեն բան, նոյնպէս ցանկալի է, որ մաքսանենգութեան վրա էլ ուշադրութիւն դարձնեն, նա էլ կարող է չարիքի արմատ դառնալ։

Կովկասի զանազան տեղերը պատրաստութիւն են տեսնում, Փիթոյեաններն էլ դեղերի պատրաստութիւն են տեսել, թէև առանց այն էլ բոլոր ծառայողների համար, թէ դեղ և թէ բժիշկը ձրի է, իսկ միւս պրօմիսլներում դեռ ոչ ոք ոչինչ չէ մտածում։ Մեծ ուշադրութիւն է հարկաւոր դարձնել. մեր շրջանը աւելի մօտ է Պարսկաստանին։ Անպայման անհրաժեշտ է կանոններ և թերթեր տարածել տեղական լեզուներով և շուտ։

Արթուն լինելու ժամանակ է։

Կ. Ապրիլեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կովկասեան քաղաքացիական մասի բժշկական գլխաւոր վարչութիւնը կարգադրել է, որ Պարսկաստանի խօլերայով վարակված մասերից եկած բոլոր թղթակցութիւնները ենթարկվեն մանրակրկիտ ու խիստ ախտահանութեան։

—

Կովկասեան կայսերական բժշկական ընկերութիւնը, Բագուի նահանգական բժշկի խնդիրքով, ուղարկեց Բագուի քաղաքային վարչութեանը՝ ժողովրդի մէջ տարածելու համար՝ իր հրատարակած թերթերից ու բրօշիւրներից խօլերայի և նրա դէմ կռւելու մասին՝ մի քանի հազար օրինակ, տեղեկացնելով, որ մօտ օրերս նոյն թերթերն ու գրքոյկներն ինքն տպագրել կը տայ վրացերէն, հայերէն և թուրքերէն լեզուներով և կուղարկէ Բագու տարածելու համար։

—

Մեզ ուղարկված է Պետերբուրգի «Հերօլդ» ընկերութեան յայտարարութիւններ ընդունող և տարածող գրասենեակի 1904 թւի Ռուսաստանի լրագիրների և ամսագիրների ցուցակը։ Առաջաբանի մէջ հրատարակիչները յայտնում են այդ ընդարձակ և մանրամասն ցուցակի նպատակը։ Դրանով կարելի է իմանալ բոլոր պարբերական թերթերի հասցէները, նրանց բաժանորդագրութեան պայմանները, նրանց յաւելվածները, պրէմիաները, նրանց բովանդակութիւնները, խմբագիրների և հրատարակիչների մասին տեղեկութիւններ և այլն։ Վերջապէս նա տալիս է մանրամասն տեղեկութիւններ այս կամ այն պարբերական հրատարակութեան մէջ յայտարարութիւններ տպելու բոլոր պայմանների մասին։ Հրատարակութիւնը շատ գեղեցիկ և մաքուր է։ Այն երկիրներում, ուր մամուլը և յայտարարութիւնների գործը զարգացած են, այդպիսի հրատարակութիւններ շատ կան։

—

Կոյրերի խնամատար Հոգաբարձութեան կովկասեան բաժինը մեզ խնդրում է տպագրել հետևեալ հաշիւը. 1904 թւի յունիսի 1-ին իր գանձարանում կար 12065 ր. 69 կոպ. Յունիսի ընթացքում եկամուտ եղել է 1450 ր. 52 կ. —ընդամենը 13516 ր. 21 կ., որից նոյն ամսում ծախսված է 3346 ր. 06 կ., այնպէս որ յուլիսի 1-ին գանձարանում եղել է 10170 ր. 15 կ., որ պահված է զանազան բանկերում և խնայողական արկղներում, իսկ գանձարանում կայ 92 ր. 67 կ. առձեռն գումար։

—

Թ ի ֆ լ ի ս ի նահանգի բժշկական մասը հարցրել է բոլոր դեղատների և դեղապահեստի տէրերին, թէ որքան ախտահանական միջոցների պաշար ունեն պատրաստած ներկայումս իրանց խանութներում և պահեստատներում։

—

Երեք ուսանող-բժիշկներ յայտարարութիւն են տուել Թիֆլիսի քաղաքային սանիտարական գործադիր յանձնաժողովին և առաջարկել իրանց ծառայութիւնը իբրև санитаръ, Թիֆլիսում խօլերա երևալու դէպքում։

—

Բ ա գ ո ւ ի քաղաքային վարչութեան շէնքում յուլիսի 5-ին քաղաքագլխի պաշտօնակատար Մ. Ա. Բելեաէվի նախագահութեամբ ժողով է կայացել, որին մասնակցել են քաղաքի սանիտարական դրութեան հետ որ և է կապ ունեցող բոլոր ծառայողները։ Նախագահը, ինչպէս հաղորդում են Բագուի երկու լրագիրները, մի երկար ճառով յիշեցրել է ծառայողներին, որ բժշկական-սանիտարական բիւրօն և նրա գործակալները, որոնց պարտքն է քաղաքի առողջապահական վիճակի վրա հսկելը, մինչև օրս անպայման անգործ են եղել—ոչինչ չեն արել։ Իր ճառի վերջում նախագահը քաղաքավարի կերպով ասել է, որ ներկայ սպառնական ժամանակում, երբ խօլերան ամեն րոպէ կարող է ներս խուժել մեր երկիրը, անտարբերութիւնը դէպի իր պարտականութիւնը, որից կախված է հազարաւոր մարդկանց կեանքը, կարող է օրէնքով պատժի ենթարկվել։ Յիշեցնելով այդ փոքրիկ սպառնալիքը, նա առաջարկել է սանիտարական-բժշկական մարմնին և նրա հետ կապ ունեցող բոլոր ծառայողներին՝ վերջապէս գործի ձեռնարկել։ Դժբաղդաբար Բագուի փողի-գերի ինտելիգենտ ծառայողներին պէտք են սպառնալիքներ, օրէնքի առաջ պատասխանատւութեան երկիւղ, որ նրանք բարեհաճեն՝ նոյն իսկ խոշոր ռոճիկներով, որ և հասարակական գործ առաջ մղել։

—

Հինգշաբթի, յուլիսի 8-ին, Թիֆլիսի արտիստական ընկերութեան դահլիճում տեղի ունեցաւ Ս. Սպանդարեանի կօնցերտը։ Երիտասարդ երգիչը ունի ախորժելի և ճկուն ձայն, հեշտութեամբ վերցնում է բարձր նօտաներ, երգում է ճաշակով, բայց դեռ չէ մըշակել երգեցողութեան արհեստը։ Դաշնամուրը, որ ներդաշնակում էր երգչին, աշխատում էր յարմարվել երգչին և չեզօքացնել նրա կամայական ձգտումները և կրճատումները։ Բայց և այնպէս երգիչը ունի մշակութեան համար շատ լաւ նիւթ և կարող է յուսալ մեծ աջողութեան, եթէ կարողանայ լրացնել իր երաժշտական կրթութիւնը։ Դահլիճում ժողոված հասարակութիւնը շատ հաւանեց երգչի ձայնը և երգեցողութեան ընդհանուր բնաւորութիւնը։ Կօնցերտին մասնակցող Տօմալեվիչ հաճութիւն պատճառեց իր ձայնով և երգով։ Նա մի քանի տարի առաջ, երբ առաջին անգամ բեմ դուրս եկաւ Թիֆլիսում անփորձ սկսնակի տպաւորութիւն էր գործում, այժմ նա բաւական հասունացած երգեցողութիւն է տալիս, որ բաւականութիւն է պատճառում լսողին։ Օր. Մարցընկեվիչ ունի քնքոյշ ձայն, կանօնաւոր արտահնչում, բայց դեռ անփորձ է երգում և չը գիտէ արտայայտել նախադասութիւնները բնորոշ փոփոխութիւններով։ Ամալիին հմուտ կերպով կարդաց ծիծաղաշարժ կտորներ։ Հասարակութիւնը ընդհանրապէս գոհ մնաց կօնցերտից։

—

Թ ի ֆ լ ի ս ի քաղաքային առողջապահիկ-գործադիր յանձնաժողովը հաղորդեց քաղաքում պրակտիկա ունեցող բժիշկներին, որ ինքն անհրաժեշտ է համարում այժմ և եթ վերահսկողութիւն նշանակել առաջացող ստամոքսային այն նոր հիւանդութիւնների վրա, որոնք կարող են նմանութիւն ունենալ խօլերայի հետ։ Դրա նպատակն այն է, որ հնար եղածին չափ շուտով նկատվեն խօլերայի առաջին դէպքերը, եթէ նա մեզ մօտ գայ։ Դրա համար և յանձնաժողովը խնդրում է բոլոր բժիշկներին յայտնել այդ մասին սանիտարական-բժշկական տեսչին, իրանց ուղարկված առանձին թղթերով։ Բացի դրանից՝ յանձնաժողովը խնդրում է բժիշկներին, որ եթէ լինեն խօլերայով կասկածված հիւանդներ, նրանց կղկղանքն առանձին ապակէ սրուակների մէջ, բերանը խցանով շատ պինդ փակած, ուղարկել զինուորական բժշկական լաբօրատօրիան հետազօտութեան և կասկածելի դէպքը վերջնականապէս հաստատելու կամ հերքելու համար։ Բժիշկները սրուակներ կարող են ստանալ մօտակայ դեղատներից իրանց ստորագրութեամբ։

—

„Торг. Пр. Газ." լրագիրը հաղորդում է, որ զինուորական խորհուրդը որոշել է այլ ևս օֆիցերներին և զինուորական մասի ուրիշ աստիճանաւորներին չարձակել գործող բանակից, մինչև Եապօնիայի դէմ մղվող պատերազմը վերջանալը և բանակը խաղաղ վիճակի վերածելը։ Այդ որոշումից ազատ են այն օֆիցերները և աստիճանաւորները, որոնք արձակվում են ծառայութիւնից հիւանդութեան պատճառով, դատարանով կամ կարգապահական ձևով, նոյնպէս և նրանք, որոնց ծառայութեան հասակն անցած է՝ պետութեան բոլոր մասերում, բացի զօրաշարժի ենթակայ շրջաններից։ Այդ վճիռը չէ տարածվում նոյնպէս և այն օֆիցերների վրա, որոնց օֆիցերական դատարանը վճռել է դուրս քշել իր միջավայրից և վերջապէս, այն օֆիցերների վրա, որոնք ծառայում են քաղաքացիական վարչութիւններում և միայն անունով համարվում են զինուորական վարչութեան մէջ։

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Տիկին Սիրանոյշի դերասանական խմբի անդամները, բաժանվելով մանր մունր խմբերի, դիմում են ամառը բազմամարդ ամարանոցներ և գաւառական քաղաքներ։ Այդ նաւի բեկորներից մէկին, տ. Փառանձէմին վիճակվեց ընկնել Մեծ-Ղարաքիլիսա, որը յուլիսի 4-ին թատերասէրների մասնակցութեամբ տուեց տեղիս օրիորդաց դպրոցի դահլիճում «Խանում» կօմէդեան 3 գործ., թարգմանութիւն պ. Արաքսեանի։ Ներկայացմանը ներկայ էին որպէս հանդիսականներ տ. տ. Սիրանոյշը և Մայսուրեանցը։ Ներկայացումը, իբրև սիրողների, ընդհանրապէս գոհացուցիչ կարելի է համարել, սիրողներից միայն աչքի էր ընկնում պ.

դիմելու։ Եղած քիչ շատ նախանձելի հսկողութիւնը Թէհրանի հարևան երեք ամարանոցներումն էր, այն էլ եւրօպացի և հայ բժիշկների նախաձեռնութեամբ, ինչպէս որ շեշտեցինք վերևում։ Նրանք էին, որ իրանց պաշտպանութեան յանձնված ժողովրդի համար հրատարակեցին մի քանի բրօշիւրներ անգլիերէն, ֆրանսերէն և պարսիկ լեզուներով և շարունակ հսկում էին այդ ամարանոցների առողջապահական պայմանների վրա։ Հէնց այդ է գլխաւոր պատճառը, որ Թէհրանում գրեթէ ոչ մի հսկողութիւն չը լինելով կառավարութեան կողմից, խելացի մարդիկ աշխատում էին ապաստան գտնել ամարանոցներում, որոնցից իւրաքանչիւրը ունէր իր յատուկ բժիշկը։ Մօտ 250,000 բնակիչ ունեցող Թէհրանում մնացել էր միայն մի բժիշկ, այն էլ երևի միայն նրա համար, որովհետև վարձված էր իբրև ռուսական բանկի բժիշկ։

Ընթերցողը վերոյիշեալ փաստերից կարող է գաղափար կազմել այն ս ա ր ս ա փ ե լ ի դ ը ր ո ւ թ ե ա ն մ ա ս ի ն, որի մէջ գտնվում է Թէհրանում մնացած ազգաբնակութիւնը, մանաւանդ պարսիկները, որոնց աղքատ դասակարգն էր խօլերայի համար զոհերի ամենամեծ տոկոսը տալիս։ Հէնց այդ էր գլխաւոր պատճառը, որ խօլերան Թէհրանում ոչ թէ չէկորչում, այլ սկսում էր տարածվել և հարևան տեղերում։ Երբ մենք Թէհրանից յունիսի 25-ին հասանք Ղազվին, քաղաքից մօտ 8 վերստ հեռաւորութեամբ շօսսէի վրա ընկած էին խօլերայից բռնված հիւանդներ, իսկ այդ բանի մասին բոլորովին տեղեկութիւն չունէին Ղազվինի բնակիչները։ Նրանք հանգիստ նստել և սպասում էին, թէ երբ պէտք է խօլերան հասնի և Ղազվին, առանց որ և է նախազգուշական միջոցների դիմելու խօլերայի դէմ մաքառելու համար։ Ս ր ա ն ի ց շ ա տ պ ա ր զ է, թէ խ օ լ ե ր ա ն ի ն չ պ ի ս ի հ ե շ տ ո ւ թ ե ա մ բ կ ա ր ո ղ է տ ա ր ա ծ վ ե լ հ ի ւ ս ի ս ա յ ի ն Պ ա ր ս կ ա ս տ ա ն ո ւ մ և ա յ ն տ ե ղ ի ց ա ն ց ն ե լ Կ ո վ կ ա ս, եթէ գոնէ վերջին օրերս Թէհրանից 240 վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող Մենժիլ կենտրօնական կայարանում (որտեղ վերջանում է Համադանից եկող ճանապարհը) և Էնզէլիի մօտ հաստատած չը լինէին կարանտիններ, որոնք որոշ չափով երաշխաւորում են խօլերայի տեղական չէկորչումն։

Բ ա յ ց ա ր դ ե օ ք ա յ դ կ ա ր ա ն տ ի ն ն ե ր ը ծ ա ռ ա յ ո ւ մ ե ն ի ր ա ն ց ի ս կ ա կ ա ն ն պ ա տ ա կ ի ն և վ ս տ ա հ ե լ ի՞ է դ ր ա ն ց խ ո ս տ ա ց ա ծ ե ր ա շ խ ա ւ ո ր ո ւ թ ի ւ ն ը. ահա այս է այն նշանաւոր հարցը, որի վրա ծանրանում է մեր գլխաւոր ուշադրութիւնը։ Մենժիլի կարանտինի մասին մենք չենք խօսում, որովհետև դա հաստատվեց այն ժամանակ, երբ մենք արդէն հասել էինք Ռաշտ։ Մենք միայն երկու խօսք կասենք Էնզէլիի կարանտինի մասին, որ մեր կարծիքով շատ վատ պայմանների մէջ է գտնվում, և բոլորովին չէ երաշխաւորում, որ խօլերան չի անցնի Կովկաս։ Ահա թէ ինչու։ Կարանտինը հաստատված է ծովի ափում, եղբայրներ Թումանեանների կալուածում, որ միանգամից զուրկ է առողջապահական պայմաններից, բոլորովին բաց երկնքի տակ, խոնաւ, զուրկ որ և է ծածկող յարկից, թէյարանից, ճաշարանից և այլն։ Կարանտինում գտնվող ճանապարհորդները միշտ յարաբերութեան մէջ են գտնվում Էնզէլիի բնակիչների հետ, որովհետև նրանցից են ստանում իրանց ուտելիքն ու խմելիքը, իւրաքանչիւր մարդ, ի հարկէ, իր հաշւով։ Ոչ ոք մեր ժամանակը չենթարկվեց դեզինֆեկցիայի, որովհետև կարանտինի վրա հսկող բեկգիացիները և միակ յոյն բժիշկը դեռ չէին կարգադրել Թէհրանից ախտահանիչ դեղեր և այլ միջոցներ ուղարկելու։ Մենք գրեթէ երեք օր մնացինք այդ կարանտինում և եկանք այն եզրակացութեան, որ դ ա ո չ թ է կ ա ր ա ն տ ի ն է, ա յ լ մ ի կ ա տ ա ր ե ա լ թ ի ւ ր ի մ ա ց ո ւ թ ի ւ ն, ուրիշ խօսքով մի բոլորովին ամայի դաշտ, որտեղ ամեն ինչ կայ, բացի կարանտինային յարմարութիւններից։ Հաւանօրէն մեզանից յետոյ այնտեղ որոշ յարմարութիւններ են ստեղծել խօլերայի դէմ մաքառելու համար, բայց մենք խօսում ենք այն օրերի մասին, այսինքն մինչև յունիսի 30-ը, երբ մենք այնտեղ նոյնպէս դատապարտված էինք կարանտինային բանտարկութեան։ Հարկաւոր ենք համարում այստեղ շեշտել և այն հանգամանքի վրա, որ արտօնեալ դասակարգին պատկանող շատ մարդկանց ոչ թէ իսկական կարանտինում են պահում, այլ նրա մօտ գտնվող մի մասնաւոր տանը, որը պատկանում է Թումանեաններին։

Վերոյիշեալ փաստերից շատ պարզ երևում է, որ Կովկասի ազգաբնակութեանը խօլերան կարող է մեծ վտանգ սպառնալ, եթէ Պարսկաստանում հաստատված կարանտինները չը կանգնեն իրանց դրութեան բարձրութեան վրա, չը ծառայեն իրանց իսկական նպատակին և բացի դրանից եթէ մի քանի օրով կարանտին չը հաստատվի և Բագուի քթի տակ, որի մօտ գտնվող կարանտինը միայն մի քանի ժամով է պահում ճանապարհորդներին։

Caveant consules...

Լ. Բաբայեան

Թիֆլիս

Լեռնեանցը Յակովբի դերում իր կոմիկական խաղով և կուպլետներ երգելով—մանաւանդ վերջինով, որը մեծ զուարճութիւն պատճառեց հանդիսականներին։»

—

ՍԱԲԱԹԼՈՒԻՑ (Նուխու գաւառ) մեզ գրում են հետևեալը. «Ժողովուրդը մեծ յոյս ունէր այս տարվայ բերքի վրա, բայց մի շարք աննպաստ ազդեցութիւններ փչացրին բերքի առատութեան։ Նախ մայիսի 30-ի ցերեկվայ ժամը $11^1/_2$-ին խիստ որոտումից վայր թափվող մոխրագոյն մուժ անունով մառախուղը խորշակահար արեց գիւղից դէպի արևմտահարաւ դաշտավայրերում գտնվող արտերը ցորենի, կտաւհատի և կորեկի։ Այն արտերը, որոնցից ամեն մէկից կարելի էր յուսալ 400—500 պուդ ցորեն, այժմ դժուար թէ կարելի լինի մի բուռ ցորեն ձեռք բերել։ Մեր գիւղը լինելով Նուխու վիճակի առաջինը, ու ամենայայտնի հողագործը արտահանել է միշտ դրսի քաղաքները հարիւր հազար պուդերով ցորեն, գարի, կորէկ և կտաւհատ, սակայն այժմ զրկվելով տածած յոյսից մնացել են շուարված։ Ահա վեցերորդ տարին է ինչ մառախուղը ենթարկելով արտերը բիւլքու հիւանդութեան, խլում է ժողովրդի ձեռից չարաչար տանջանքներով ձեռք բերած մի կտոր հացը։ Արդէն տասն տարի է ինչ մորեխ չը կայ մեր կողմերում շնորհիւ վարչութեան գործադրած միջոցների, իսկ ներկայ յունիսի կիսերին որտեղից որ է թռել եկել լցվել են մեր Սարուջայի կէս մասը, և ուր մի քանի օր մնալուց յետոյ թռել են դէպի ուրիշ կողմեր։ Ուրեմն սպասելի է, որ եկող տարի անշուշտ մորեխով լի կը լինի և մեր կողմերը։ Դրան վերջ տալու համար պէտք է օր առաջ մտածել, որպէս զի հնար լինի առաջիկայ 1905 թ. փետրվար և մարտ ամիսներում, սրանից 13—14 տարի առաջ գործ դրած փորձնական միջոցներով ժողովել ձուն և այրել»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Տեղեկութիւններ Պորտ-Արտուրի մասին։ «Daily Express» լրագրի թղթակիցը հեռագրում է, որ Պորտ-Արտուրից եկած շատ չինացիներ յայտնել են, թէ մի քանի նշաններ ցոյց են տալիս, որ շուտով պէտք է տեղի ունենայ բերդի վրա ընդհանուր գրոհ տալը։ Տօգօի նաւատորմը ուժեղացրված է շատ նաւերով, որոնք եկած են Սասեբոից, ուր նրանք կարկատվել և նորոգվել են։ Պորտ-Արտուրը պաշարող զորքի թիւը հասել է 150 հազարի։ Ճապօնացիները ցամաքի և նաւատորմի վրա աւելի քան 100 պաշարողական գործիքներ ունեն, որոնք սահմանված են ռմբակոծութեան համար։ «Morning Post» լրագրի ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, կիրակի, ճապօնացիները գրոհ տուին արևմտեան մարտկոցների վրա, բայց ֆուգասների պայթումը խոշոր աւերումներ գործեց նրանց շարքերում։ Լուրերին նայելով, ճապօնացիները կորցրին 2800 հոգի։ Զինանոցները Նագասակիում աշխատում են գիշեր և ցերեկ։ Երեք ամսվայ ընթացքում պատրաստվել են 385 թնդանօթներ զանազան չափի։ Օրական պատրաստվում են 200 հրացան և 1000 փամփուշտ։ (Рус. Вѣд.)

Ճապօնական էսկադրայի գործունէութիւնը։ «Standard» լրագրում տպված է մի յօդուած, նուիրված ճապօնական գլխաւոր էսկադրայի գործունէութեան քննութեան։ Ծովապետ Տօգօի էսկադրայի անգործունէութիւնը պաշարողական գործողութիւնների այսպիսի կրիտիքական րօպէում, ասում է լրագիրը, ներկայ արտակարգ պատերազմի ամենաանբացատրելի դէպքերից մինն է հանդիսանում։ Ճապօնական զինւորական ինժեներները յարձակման գլխաւոր կէտ ընտրել են Պորտ-Արտուրի պաշտպանողական գծի հիւսիս-արևելեան աշտարակները, բայց ակնյայտ է, որ նրանք իրանց յոյսը դրել էին իրանց նաւատորմի ծանր գործիքների աջակցութեան վրա։ Եւ այն րօպէին, երբ հրամայողաբար պահանջվում է, որ ցամաքային յարձակման նպաստէ նաւատորմը, բեմի վրա երևում են ոչ թէ ճապօնական, այլ ռուսական նաւերը և աջողութեամբ նպաստում են ռուսների պաշտպանութեան ճապօնացիների դէմ։ Մենք առանձին նշանակութիւն չենք տալիս գեներալի մասնաւոր աջողութիւններին կամ անաջողութիւններին, ինչպէս և զանազան ոչ ստուգված լուրերին, որոնք բղխում են չինական աղբիւրներից, բայց մենք պէտք է հաւատի համարենք, որ ռուսաց կրէյսէրները և ականանաւերը վերջին ժամանակներս երկու անգամ դուրս են եկել Պորտ-Արտուրից, մի քանի ժամվայ ընթացքում կռիւ են մղել պաշարողների դէմ և ապա վերադարձել են նաւահանգիստ առանց ծանր փչասների։ Եթէ Պորտ-Արտուրը ենթարկվէր իրական պաշարման ճապօնացիների կողմից, այս խօսքի իսկական նշանակութեամբ, այն ժամանակ երկու ժամից յետոյ, երբ ռուսաց նաւերը դուրս եկան դէպի վտանգաւոր տեղը, կարող էին ազդանշանով, ճապօնական հսկող նաւերից, հաւաքել Պորտ-Արտուրից 30 մղոն տարածութեան վրա գտնվող բոլոր կրէյսէրները և ականանաւերը։ Սակայն ինչպէս ռուսաց կրէյսէրների դուրս գալու րօպէից, վերջին հինգշաբթի օրը, 10 ժամից աւելի անցաւ, նախ քան ճապօնական նաւատորմը կարողացաւ գալ և ստիպել ռուսներին վերադառնալ նաւահանգիստ։ Այդ շատ քիչ է նմանում նեղ պաշարման. հիմք կայ կարծելու, որ ծովապետ Տօգօի էսկադրան կամ գոնէ նրա նշանաւոր մասը գտնվում է Նիւչուանի մօտ, ուղեկցելու համար փոխադրական նաւերը, որոնք զօրք են տանում ափը իջեցնելու։ Ստանալով տեղեկութիւն ռուսաց նաւերի Պորտ-Արտուրից դուրս գալու մասին, Տօգօն, հաւանօրէն, իր նաւատորմի մի մասը անջատելով, ուղարկեց, որը և հասաւ միայն 10 ժամից յետոյ Պորտ-Արտուր։ Էսկադրայի միւս մասը անջատված է, հաւանօրէն, հսկելու Վլադիվօստօկի էսկադրայի վրա, որ իր աննշան ույժերով ճապօնացիներին էական փչասներ է հասցնում։ (Рус. Вѣд.)։

Գեներալ Կուրոպատկինի պլանները։ «Berl. Tageblatt» լրագրի թղթակցի տեղեկութիւնների համաձայն, Պետերբուրգի զինւորական շրջաններում ենթադրում են, որ գեներալ Կուրոպատկինը ներկայումս դեռ չունի զօրքերի բաւական քանակութիւն, որպէս զի սկսէ արշաւողական տակտիկա։ Այդ պատճառով ենթադրում են, որ ռուսաց զօրքերը պէտք է նահանջեն այնքան ժամանակ, մինչև այդ կը պահանջէ թշնամու թուական գերազանցութիւնը։ Անհրաժեշտ է ըստ կարելոյն խուսափել մեծ ճակատամարտերից և սիստեմատիկաբար շեղվել վճռական կռւից, մինչև որ բաւական զօրեղ բանակի կենտրոնացումը ձեռք կը բերվի։ Վերջին գործերի մասին լուրերը, ըստ երևոյթին, հաստատում են, որ գեներալ Կուրոպատկինը հետևում է այդ ծրագրին։ Նոյն լրագրին հաղորդում են Պետերբուրգից, որ ռուսների նահանջումը դէպի Խայչէն-Լեաօեան սկսվել է, հաւանօրէն, մի քանի օր առաջ։ Մինչև Դաշիչաօ, հաւանօրէն, ճապօնացիները կը հանդիպեն ճանապարհի վրա ռուսաց բանակի աննշան մասերը։ Նոյն լրագիրը ենթադրում է, որ Գայցժօուի գիջումը ճապօնացիներին առաջուց նախատեսնված էր գեներալ Կուրոպատկինի կողմից և դիրքերի պաշտպանութիւնը կայարանի մօտ կատարվել է այն նպատակով, որ մոլորեցնեն գեներալ Օկուին և յետ պահեն նրա բանակը։ Ըստ երևոյթին, սակայն, ճապօնացիները ոչ-բոլորովին հաւատում են ռուսների այդ նահանջման։ Բոլորովին հասկանալի է, որ իրերի այդ դրութեան մէջ ճապօնացիները շարժվում են առանձին զգուշութեամբ, թէև գեներալ Օկուն չէ թողել իր դիտաւորութիւնը գնալ Ինկօուի վրա։ Օկուի բանակը բաժանվել է երկու սիւնի, որոնց մինը գնում է Դաշիչաօի վրա, միւսը—Ինկօու։ Վերջին տեղեկութիւնների համաձայն, ճապօնացիները արդէն վերցրել են Ինկօուն։ Միաժամանակ սպասվում է Կուրոկիի շարժումը Լեաօեանի և Դաշիչաօի մէջ այն նպատակով, որ կտրէ գեներալ Սամսօնովի առաջ նահանջման ճանապարհը։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

8 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Թագաւոր Կայսրը Բարձրագոյն հրամայեց յայտնել Նորին Մեծութեան շնորհակալութիւնը Նօվգորոդի նահանգապետ կոմս Մէդէմին Նորին Մեծութեան անցնելու ժամանակ, զօրքերի Բարձրագոյն քննութեան տեղերում, Ստարաեա Ռուս և Նօվգորոդ քաղաքներում ու Զուդօվօ կայարանում տիրող կարգապահութեան համար։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ Չինացիների մէջ լուր է պտտվում, որ սինմինտինեան շրջանում կենտրոնանում է չինական խունխուզների մի ձիաւոր զօրաբաժին մօտ 2000 մարդուց բաղկացած. չինացիների մէջ գտնվում են 20-ի չափ ճապօնական ծպտեալ օֆիցէրներ։ Իբր թէ զօրաբաժնի նպատակն է դէպի Մուկդէն և Տէլին անսպասելի շարժում անել, կործանել ճանապարհը և դրանով դժուարացնել մեր բանակի յարաբերութիւնն իր հիմքի հետ։ Մօտ օրերս այդ զօրաբաժնի մի մասը երևաց Մօնղօլիայում, Կուլօի մօտերը, ուր խլեց տաւարների մեծ հօտեր, որոնք նշանակված էին Մանջուրիա ուղարկելու համար։ Այդ լուրերը կարօտ են ստուգութեան։

ՍԱՄԱՐԱ։ Ձերբակալված է Կազանի հրաշագործ պատկերի գողութեան մասնակիցներից մէկը։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻԱ։ Ժամանեցին բրիտանական երկու կրէյսէրներ։

ՄԱԼՏԱ։ Բրիտանական երկու կրէյսէր և 3 հակաականանաւեր դուրս եկան միանալու Միջերկրական էսկադրային, որը հաւանօրէն գնում է Ալէքսանդրիա։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-ադիւտանտ Կուրոպատկինի հեռագիրը Նորին Մեծութեան, 1904 թւի յուլիսի 4-ից. «Բանակի շրջանում առանձին փոփոխութիւններ չեն եղել։ Յուլիսի լոյս 7-ի գիշերը մեր կամաւորների կոմանդան և կօզակների մի խումբ յարձակում գործեցին ճապօնական պահակի վրա, որ տեղաւորված էր մի կիրճում, Խուդեանդզա գիւղի մօտ, Տխավուանայից 16 վերստ դէպի հարաւ-արևելք։ 21 ճապօնացիներ սպանվեցին սուիններով, իսկ նրանց մի փոքր մասը կարողացաւ լուսամուտներով փախչել դէպի սարերը, բայց նրան կրակով դիմաւորեց ճապօնական մի վաշտ, որ շտապում էր պահակին օգնութեան։ Խլված գլխարկներից և այլ իրերից երևում է, որ պահակը կազմված էր գվարդիական 4-դ գնդի մարդկանցից։ Մեզանից սպանված է մէկ հրացանաձիգ ու վիրաւորված են 4 հոգի։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Մօնաստիրից 5 ժամվայ ճանապարհ դէպի հարաւ-արևելք գտնված մի աւանում ընդհարում տեղի ունեցաւ թուրք զօրքերի և 15 հոգինոց մի չետայի միջև։ Սպանված են 2 զինւոր և 5 ապստամբներ. միւս ապստամբները փախան։ Չետան վերջին ժամանակներս է եկել Բօլգարիայից։

9 յուլիսի

ԼՕՆԴՕՆ։ («Րէյտէր»)։ Հնդկաստանի փոխարքային շնորհված է Լօնդօնի Սիտի քաղաքամասի պատուաւոր քաղաքացու կոչումը։ Հանդէսի ժամանակ Գիլդհօլլում լորդ Կերզընը արտասանեց մի ճառ, որի մէջ նկատեց, որ նա ոչ մի կասկած չունի Տիբետին վերաբերեալ քաղաքականութեան մասին, ուրին նա հետևելու խորհուրդ տուեց կառավարութեան։ Մանաւանդ այդ օրից Տիբետը յոյսը դրել է մի ուրիշ պետութեան պաշտպանութեան վրա։ Երկիւղները Տիբետի վերաբերմամբ իրական են և անյետաձգելի։ Նա յոյս ունի վերականգնել ամենալաւ յարաբերութիւններ տիբեթցիների և անգլիացիների միջև։—«Մալակկա» շոգենաւի գործի պատճառով առաջ եկած յուզմունքը սաստկանում է նորագոյն տեղեկութիւնների պատճառով։ Ընդդիմադրական կուսակցութեան պարագլուխները, ինչպէս ասում են, համաձայնութիւն են տուել պաշտպանել կառավարութեան ամեն մի գործողութիւնը, որը վերջինը կը ցանկանայ սկսել Կարմիր ծովում տեղի ունեցած գրաւումների վերաբերմամբ «Pen.-Orientel» ընկերութիւնը հաւաստացնում է, որ «Մալակկայի» վրա եղած միակ պատերազմական բեռն եղել է 40 տօնն պատերազմական պաշարներ, որ բրիտանական կառավարութիւնը ուղղել է Հօնկօնգի նաւաշինարանի սուպէր-ինտենդանտին։ Յայտնվել է, որ «Սմօլենսկ» և «Պետերբուրգ» անցել են ոչ միայն Դարդանէլով, այլ և Սուէզի ջրանցքով առևտրական դրօշակի տակ։ Անգլիական դեսպանը դիմեց ռուսական կառավարութեան եռանդուն բողոքով, մի առանձին յիշատակագրով։ Յիշատակագիրը պահանջում է անյապաղ յետ տալ շոգենաւը այն հիման վրա, որ ռուսաց կառավարութիւնը չէ ունեցել իրաւական հիմունք և որ նաւի վրա գտնված պատերազմական մթերքները պատկանում են մեծ-բրիտանական կառավարութեան։ Արկղերը պարզ նշանակված էին սլաքով։ Այդ պայմանական նշանը յայտնի է իբրև պաշտօնական դրօշմ անգլիական կառավարութեան։ Յիշատակագրի վերջում ցոյց է տրվում Ռուսաստանին հնարաւոր ծանր հետևանքները։ Բոլոր լրագիրները քննում են Անգլիայի բողոքը «Մալակկայի» գրաւման դէմ։ «Դայլի Տելեգրաֆ» ասում է, որ լորդ Լանսդօունը արդարացրեց երկրի վստահութիւնը, գործելով ամուր վճռականութեամբ և արագութեամբ, որոնք յիշեցնում են ազգային քաղաքականութեան ամենաեռանդուն էպօխան։—«Դայլի Գրաֆիք» յոյս է յայտնում, որ ռուսական կառավարութիւնը կաւարտէ գործը այն միակ եղանակով, որով կարելի է լուծել այդ հարցը։—«Դայլի Քրօնիկլ» ասում է. «անպատճառ «Պետերբուրգ» կրէյսէրի կապիտանը իր վարմունքով խոշոր սխալ է գործել»։—«Մօրնինգ Պօստ» նկատում է, որ Մեծ-Բրիտանիայի համար «Մալակկաի» գրաւման թոյլ տալը հաւասար կը լինէր համաձայնութեան՝ եղծելու Լօնդօնի 1871 թւի դաշնագիրը։—«Ստանդարդ» գրում է. «Մենք սպասում ենք լուրի, որ «Մալակկա» շոգենաւը վերադարձնվի առանց յետաձգման, իսկ եթէ այդ, տարաբախտաբար, չի կատարվի, պէտք կը լինի հրահանգներ ուղարկել Միջերկրական ծովի մեր ծովային ույժերի գլխաւոր հրամանատարին»։

ԿԱՅԻՐԷ։ («Րէյտէր»)։ Ռուսները «Մալլակկայի» վրա ծառայողներին շատ սիրալիր էին վերաբերվում։

ՊՕՐՏ-ՍԱԻԴ։ («Րէյտէր»)։ Հսկողութիւնը «Մալլակկայի» վրա և նրա կալանաւորումը հետևանք էին Անտվէրպէնից ստացված գաղտնի զեկուցումների, որոնց համաձայն նրա մէջ գտնվում էին պատերազմական պաշարներ և մետալական մասեր ծանրութիւններ բարձրացնելու և իջեցնելու մեքենայի համար Մօջիում։ «Մալակկան» հասաւ Պորտ-Սաիդ լուսաբացին, յուլիսի 7-ին։ Հրամանատարը խնդրեց 400 տօնն ածուխ, 220 տօնն քաղցր ջուր և ուտեստի պաշար մինչև Շէրբուրգ։ Խնդիրքը ներկայացվեց եգիպտական կառավարութեան։ Դէպքը պրեցէդենտ չունի։ Պատերազմական պրիզը առաջին անգամ անցնում է ջրանցքը։ Ասում են, որ «Մալակկան» ածուխի լիակատար բեռն ունի վերցրած և քաղցր ջրի առանձին կարիք չունի։ Նաւը նոյն օրն և եթ առաւօտեան կարող էր դուրս գալ։ «Մալակկան» եկաւ զինւորական նաւատորմի ռուս կապիտանի հրամանատարութեամբ, չորս օֆիցէրների և 45 նաւաստիների ու հնոցպանների հետ։ Շոգենաւի ծառայողները յայտարարված են պատերազմական գերիներ և որ և է հաղորդակցութիւն ափի հետ արգելված է։ Զինւորված պահապանների խումբը պաշտպանում է նաւակամուրջը։ Շոգենաւի անգլիացի կապիտանին, որը բողոքում էր գործունէութեան այդպիսի եղանակի դէմ, մի քանի անգամ սպառնացին բանտարկութեամբ։

ԲԵՐԼԻՆ։ Պետերբուրգի գերմանական դեսպանի յայտնած բողոքին ստացվեց ռուսաց կառավարութեան պատասխանը, որի մէջ ասված է, որ նա մինչև այժմ պաշտօնական ծանուցում չէ ստացել և չի յապաղի հնարաւոր կարճ ժամանակամիջոցում քննել գործը և այդ առիթով իր կարծիքը յայտնել։ «Սմօլէնսկի» վրա ջոկած և ապա «Պէրսիա» շոգենաւին յանձնված պօստային քսակների թւում կային անգլիական և իտալական քսակներ։ Ահա այժմ ոչինչ յայտնի չէ պօստային այն երկու ծանրոցքների ծագման մասին, որոնք ուղարկվելու էին Նագասակի և հանված է պօստային քսակից ու թողնված էին «Սմօլէնսկի վրա։

ԱԴԷՆ։ «Մէսսաժէրի Մարիտիմ» ֆրանսիական ընկերութեան շոգենաւը անցաւ ի տես Կարմիր ծովում երթևեկող կամաւոր նաւատորմի «Պետերբուրգ» և «Սմօլէնսկ» շոգենաւերի, որոնք չը կանգնեցրին նրան։ «Peninsular Oriental» ընկերութեան «Պալավան» շոգենաւն ևս չը կանգնեցրին։

ՏՕԿԻՕ։ Ռուսական էսկադրան Խօկկաիդօ կղզու դիմաց ջրասոյզ արեց մի ոչ-մեծ առևտրական նաւ։ Ճանապարհորդները և կոմանդան ազատված են։

ՏԵԱՆՑԶԻՆ։ Նիւ-Չժուանից ստացված նամակի համաձայն, ռուսական ականանաւի հրամանատարը հաղորդեց, որ նա պատահմամբ ական դիպցրեց անգլիական շոգենաւին Պէչիլեան ծոցում։ Կարծում են, որ խօսքը «Խիպսէնգ» անհետ կորած շոգենաւի մասին է։

ԼՕՆԴՕՆ։ («Րէյտէր»)։ Ռուսաց դեսպանը յուլիսի 7-ին երկարատև խորհրդակցութիւն ունէր Լանսդօունի հետ և յուլիսի 8-ին մտաւ արտաքին գործերի մինիստրութիւնը և կրկին անգամ խորհրդակցեց։ Խորհրդակցութեան առարկան, ինչպէս կարծում են, «Մալակկա» շոգենաւի բռնելն էր։ Երեկոյեան կայացաւ մինիստրների խորհրդի նիստը։—Տիբէտից հաղորդում են, որ անգլիական զօրքերն անցան Խարեան լեռնանցքը, թոյլ դիմադրութեան միայն հանդիպեցին և բանակած են Լխասայից 92 մղոն հեռաւորութեամբ։ Անգլիացիների կորուստները աննշան են։

ԿԱԶԱՆ։ „Казанскій Телеграфъ" հաղորդում է, որ Կազանի գաւառի մի քանի գիւղերում կարկուտը 80,000 րուբլուց աւելի վնաս պատճառեց ցանքսերին։ Կարկտի հատիկները ա-

[illegible]

ԲԱՋՈՒՄ. [illegible]

ՍՕՖԻԱ. (Պիոնդրական շրջանիքից) [illegible]

ԴԻՐՆՍԹԻՆ. ժամանակ Վիլինկմ կայսրը։ [illegible]

ՄԱՏՆՍ. [illegible]

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻՐԱՆԵԱՆ
ԽՈՍՐՈՎ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
Պասսաժիրական գնացքների
Փոխադրման մէջ Թիֆլիսի ժամացոյցով

[illegible]

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինովսկայա փողոց № 8։ 99—100

Յ. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ
I
ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ
ռուսերէնից հայերէն
Լոյս տեսաւ ՎԵՑԵՐՈՐԴ պրակ, գինը 1 ր. ճանապարհածախսով 1 ր. 20 կոպ.։ Բառարանի բաժանորդագինը ճանապարհածախսով 7 ր. եօթներորդ (նախավերջին) պրակը լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին, որից յետոյ բաժանորդագինը մի րուբլով կը բարձրանայ։ 4 ր. ուղարկողը համարվում է բաժանորդ և անմիջապէս ստանում է լոյս տեսած պրակները։
II
ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ
Հայերէնից ռուսերէն
Բաժանորդագինը մինչև I պրակի լոյս տեսնելը ճանապարհածախսով 4 ր., իմ առաջին բառարանի բաժանորդների համար 3 ր. 50 կ.։
Գաւառներից դիմել ուղղակի հեղինակին հետևեալ պարզ հասցէով. Тифлисъ, А. С. Дагбашянцу. Իսկ Թիֆլիսում բաժանորդագրութիւն ընդունում է ինքը հեղինակը Евангуловская, № 12, д. Артазова, II этажъ) և «Գուտտէնբէրգ» գրախանութը։ 4—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
յայտնում է, որ նա նշանակել է յուլիսի 10-ին, օրվայ ժամը 10-ին, քաղաքային վարչութեան շինութեան մէջ աճուրդ՝ կապալով տալու Կուր գետի աջ ափի ցամաք տեղերի շահագործութիւնը, քար և աւազ ստանալու համար։ Պայմանները կարելի է տեսնել Ուպրավայում, առաւօտեան ժամը 10—1, լի օրերը։ 3—3

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գր. Տէր-Գրիգորեանց
ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. ունի ռէնտգէնեան կաբինէտ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825.
(շ. ե. հ. չ.) 58—105

ԲԺԻՇԿ
Գր. Մակարեան
ընդունում է հիւանդներին—ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների առաւօտեան ժամի 7½—8½, երեկոյեան 5—7. Միքայէլեան փող., № 134, Վեոցելի հիւրանոցի դիմաց. հեռախօս № 907։ (ե. շ.) 5—6

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
յանձնարարում է
ԻՐ ՅԱՏԿՈՒԹԵԱՄԲ ՅԱՅՏՆԻ
ԳԼԻՑԵՐԻՆԻ ՍԱՊՕՆ
Պահպանում է կաշուի փափկութիւնը
և աւելացնում է սպիտակութիւնը
ԿՏՈՐԸ 20 ԿՈՊԷԿ
8—10 143,186
(Метцль). (ա. ամս. 10)

Լոյս տեսաւ
ԳԷՈՐԳ ՄԱՂԱՔԵԱՆԻ
ԲԺՇԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ և
ՀԱՄԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
12 պատկերներով
ԳԻՆՆ Է 25 ԿՈՊԷԿ
Գումարով գնողների համար առանձին զիջում։
Ցանկացողները թող դիմեն՝ Тифлисъ Армян. базаръ гост. дв. Манташева № 30, М. Магакьяну կամ Թիֆլիսի գրախանութներին։ Ծախվում է նոյն տեղերում հեղինակի «Մայր և երեխայ» գիրքը, գինն է 40 կ.։ (շ. չ.) 5—10

Եկէք—Ուշադրութիւն—Համոզվեցէք
Ամենամատչելի գնով ստացէք, մանաւանդ ամարանոցների համար անհրաժեշտ իրեր՝ ամանեղէններ, բաժակներ, դանակ ու պատառաքաղներ, սերվիզ ամեն տեսակի, լապտերներ և զանազան ապակեայ տնտեսական պիտոյքներ, «Բոհեմա» մագազինում Կուկիայի Նորաշէն ս. Աստուածածին եկեղեցու դիմաց։
2—3 հ. ո. շ. Յարգանօք Ս. Աշխարումեան

Լոյս տեսաւ
ՍՕՆԱՅԻ ՆՇԱՆԴՐԷՔԸ
Վօդըվիլ 1 գործ. հեղ. Յ. Եսայեանի
Գինն է 15 կոպ.
Դիմել Թիֆլիս «Գուտտենբերգ» և միւս գրավաճառներին։ Հեղինակին դիմողները կունենան մեծ զիջում.—Հավլաբար, Լազարևսկայա, № 49։ 2—3

ՀԱՇՒԵՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ
Ի. Ե. ԲՐՕՆ ՖՕՆ-ԲՐԷՆՆԵՐԻ
հիմնած
Թիֆլիս, Միքայէլեան պրօսպ. № 161.
Դասարանների նպատակն է երկու սեռի անձերին համեմատաբար կարճ միջոցում տալ տեսականապէս և գործնականապէս վերջացրած առևտրական կրթութիւն։ Դասարանները պատրաստում են հաշուապահներ, թղթակիցներ, կօնտօրշչիկներ և այլն պետական և առևտրական հաստատութիւններում ծառայելու համար։
Դասարանները բաղկացած են 3 մասերից. I պատրաստական մասում ընդունվում են երկդասեան դպրոցներն աւարտած անձերը, II-ում—հաշուապահական մասում՝ պրօգիմնազիաներ կամ քաղաքային դպրոց աւարտած անձեր և III զուտ գործնական մասում՝ հաշուապահութիւն և առևտրական թուաբանութիւն գիտեցող անձեր։
Ամեն մի բաժանմունքում պարապմունքները տևում են կէս տարի։
Այն անձերը, որոնք չունեն իրանց ուսման մասին պէտք եղած դօկումենտները, ենթարկվում են որոշված քննութեանը։
Պարապմունքների տևողութիւնը կախված է կրթական ցենզից։
Հաշուապահական դասարանները, ինչպէս մասնագիտական ուսումնական հաստատութիւն, դրված են շատ օրինակելի ձևով. դասարաններն ունեն գրադարան, թանգարան և Կովկասում առաջին (1890 թւից գոյութիւն ունեցող) Հաշուապահական կաբինէտ։
Ներկայ ուսումնական տարում դասատուներ են հրաւիրված լաւագոյն մասնագէտ-մանկավարժներ։ Ուսման վարձը. I բաժնում—60 ր., II-ում—75 ր. և III-ում—50 ր.
Ձբաղմունքներն ամեն օր են, 5—8-ը ժամը երեկոյեան։
Պարապմունքների սկիզբն է սեպտեմբերի 15-ից։ Մանրամասն տեղեկութիւններ և ծրագիրը տրվում է ամեն օր դասարանների գրասենեակում առաւօտեան 9—12-ը և երեկոյեան 5—8-ը։
Հեռախօս № 286. (հ. շ.) 4—15

Թիֆլիսի Ժողովարան
Շաբաթ, յուլիսի 10-ին նշանակված է ընտանեկան երեկոյթ մասնակցութեամբ զինուորական երաժշտական խմբի և սազանդարների։

Թեհրանի հայոց երկսեռ (երկու) դըպրոցների համար հարկաւոր են ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ ձեռնտու պայմաններով։ Ցանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Թիֆլիս, «Մշակի» խմբագրութիւն, Թեհրանի հայոց դպրոցների տեսուչ Լևոն Բաբայեանին։ (հ. ո. շ.) 3—3

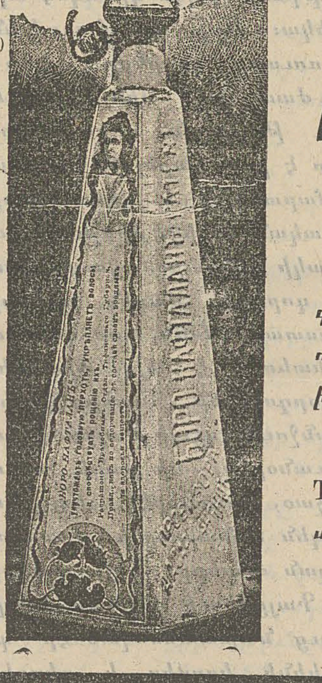

Պրօվիզօր Ա. ՍԱՐՈՒԽԱՆԵԱՆՑԻ
ԲՕՐՕ-ՆԱՖԹԱԼԱՆ
Նոր նիւթը
Կատարելապէս փչացնում է գլխի թեփը, ամրացնում է մազերը և օգնում մազերի բուսնելուն. տալիս է մազերին իր բնական ու հաստատ տեսքը։ Թոյլատրված է բժշկական վարչութիւնից, իբրև ոչ մի վնասակար նիւթ չը պարունակող։
Պահեստարան Кавказское Товар. торговл. аптек. товарами Тифлисѣ, Баку, Батумѣ, վաճառվում է և Ռուսաստանի դեղատներում և դեղավաճառատներում։
Արժէքն 1 րուբլի 25 կոպէկ։
(շ. 1 ան.) 7—50

Ս. Պետերբուրգի մեքենայական արդիւնագործութեան ընկերութեան
ԱՄՈՒՐ, ՃԱՇԱԿՈՎ և ԹԵԹԵՒ, ԿԱՆԱՆՑ, ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ
ԿՕՇԻԿՆԵՐ,
նոյնպէս և սկօրօխօդներ ու սանդալներ կարելի է ստանալ Թիֆլիսում և Անդրկովկասի միւս քաղաքներում ԱՄԵՆԱԼԱՒ վաճառատներում։
ФАБРИЧНОЕ КЛЕЙМО
С.ПЕТЕРБУРГЪ.
Խնդրվում է ուշք դարձնել ֆաբրիկայի նշանի վրա։

„ԼԷՕՊՕԼԴ ՆԷՅՇԷԼԼԷՐ"
Առևտրական տան պահեստում կայ ըն[...]թեան համար մեծ քանակութեամբ ռուսական և արտասահմանեան արդիւնագործութեան
ԿԱՇՈՒԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ
Տելէֆօն № 546. 15—100 Երևանեան հրապարակի վրայ։